

ISSN 2522-1639

Вісник Національного університету
“Львівська політехніка”

Серія «Проблеми економіки та управління»

Journal of Lviv Polytechnic National University

Series of Economics and Management Issues

Volume 4 №1

Founder and Publisher
Lviv Polytechnic
National University

2 0 2 0

Journal of Lviv Polytechnic
National University
**Series of Economics and
Management Issue**
Volume 4 №1

2 0 2 0

Founder and Publisher

Lviv Polytechnic National University

Address for contacts:

Lviv Polytechnic National University
12, S. Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine
E-mail: visnyk.isn@gmail.com

**Lviv Polytechnic
Publishing House**

4, F. Kolesy Str., Lviv, 79013, Ukraine
Tel.: +38 032 258 2242
vlp@vlp.com.ua; http://vlp.com.ua

**Printing Center of Lviv Polytechnic
Publishing House**

4, F. Kolesy Str., Lviv, 79013, Ukraine
Tel.: +38 032 258 2242

© Lviv Polytechnic National University, 2020

Науковий журнал

**"Вісник Національного університету
"Львівська політехніка"**

Серія "Проблеми економіки та управління"

Том 4 №1 • 2020

Виходить двічі на рік з 2019 року.

Свідectво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 24117-13957P від 22.07.2019 р.

Входить до переліку наукових фахових
видань з економічних наук, затвердженого МОН України

Засновник і видавець

Національний університет "Львівська політехніка"

Контактна адреса:

Національний університет "Львівська політехніка"
вул. С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
e-mail: semi@lpn.ua

Мова видання українська та англійська

Рекомендувала Вчена рада
Національного університету "Львівська політехніка"
(протокол № 52 засідання від 26.02.2019 р.)

© Національний університет "Львівська політехніка", 2020

ISSN 2522-1639

Executive Editor:

O. Karyy, Doctor of Science, Professor (Lviv, Ukraine)

Secretary:

K. Protsak, PhD, Docent (Lviv, Ukraine)

Deputy of Executive Editor:

Y.L. Halkiv, Doctor of Science, Professor (Lviv, Ukraine)

Y. Krykavskyi, Lviv Polytechnic National University, Professor, Doctor of Science (Lviv, Ukraine)

Members of the editorial board:

V. Boiko, Doctor of Science., Docent (Lviv, Ukraine)

M. Wasilewski, Doctor of Science, Professor (Lodz, Poland)

N. Dreerska, Professor (Warsaw, Poland)

A. Kisiolek, PhD, Docent (Sh. Wielkopolska, Poland)

I. Kulyniak, PhD, Docent (Lviv, Ukraine)

M. Lipovski, Doctor of Science, Professor (Lublin, Poland)

L. Lisovska PhD, Docent (Lviv, Ukraine)

I. Novakivskyi, Doctor of Science, Docent (Lviv, Ukraine)

I. Oleksiv, Professor (Lviv, Ukraine)

A Pawliczek, Doctor of Science, Professor (Ostrava, Czech Republic)

N. Podolchak, Doctor of Science, Professor (Lviv, Ukraine)

R. Nowacki, Associate Professor, PhD (Warsaw, Poland)

R. Ireneusz, Doctor of Science, Professor (Lodz, Poland)

L. Shkvarchuk, Doctor of Economics, Professor (Ukraine)

N. Shpak, Doctor of Science, Professor (Lviv, Ukraine)

A. Jakubowski, Doctor of Science, Professor (Lublin, Poland)

Редакційно-видавнича рада

Національного університету "Львівська політехніка":

проф., д-р екон. наук Н. І. Чухрай (голова);

Л. О. Башко (відповідальний секретар)

Редакційна колегія серії "Проблеми економіки та управління":

д-р екон. наук, проф. О. І. Карий, відп. ред.

канд. екон. наук, доц. К.В. Процак, відп. секретар

д-р екон. наук, проф. Л. І. Гальків (заст. відп.редактора)

д-р екон. наук, проф. Є. В. Крикавський (заст. відп.редактора)

д-р екон. наук, доц. В. В. Бойко

д-р екон. наук, проф. Мирослав Васелевскі

д-р екон. наук, проф. Ніна Дреєрська

канд. екон наук, доц. Артур Кісіолек

канд. екон наук, доц. І. Я. Кулиняк

д-р екон. наук, проф. Марцін Ліповскі

д-р екон. наук, доц., докторант Л. С. Лісовська

д-р екон. наук, доц. І. І. Новаківський

д-р екон. наук, проф. І. Б. Олексів

д-р екон. наук, проф. Адам Павлішек

д-р екон. наук, проф. Н. Ю. Подольчак

канд. екон наук, доц. Роберт Новацкі

канд. екон наук, проф. Іреніуш Рутковскі

д-р. екон наук, проф. Л. О. Шкварчук

д-р. екон наук, проф. Н. О. Шпак

д-р. екон наук, проф. Анджей Якубовський

ЗМІСТ

Проблеми економіки

- 1 Данилків Х. П., Гембарська Н. Є., Гавран В. Я., Грибик І. І.**
Економіко-математичне моделювання ефективності використання оборотних коштів за допомогою кореляції
- 11 Кондрат І. Ю., Ярошевич Н. Б., Ливдар М. В., Драла Р. І.**
Оцінювання ефективності портфеля з криптовалюти
- 22 Кулиняк І. Я., Бондаренко Ю. Г., Гвоздь М. Я.**
Статистико-соціологічний аналіз ставлення туристів до розвитку містичного туризму на Львівщині
- 34 Кундицький О. О., Сенишин О. С.**
Особливості державного регулювання ІТ-сфери у вітчизняній економіці
- 43 Літорович О. В.**
Аналіз ринку фрілансу в Україні
- 55 Лихолат С. М., Рудковський О. В., Шушкова Ю. В., Люльчак З. С.**
Характеристика інноваційної діяльності як передумови технологічної модернізації економіки України
- 63 Мірошник Р. О., Прокоп'єва У. О.**
Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи
- 72 Прокопишин-Рашкевич Л. М., Шадурська Б. О., Петрович Й. М.**
Індустрія туризму в Україні: перспективні напрями та виклики сучасності
- 83 Рожко Н. Я.**
Формування експортно-імпортних відносин на ринку овочів та фруктів
- 93 Садура О. Б., Агрес О. Г.**
Vanassurance як цінний інструмент розвитку фінансового ринку
- 101 Шевчук О. О., Моторя К. В.**
Фінансовий еквівалент вартості життя: сучасні підходи до оцінювання в Україні

- 109 Шкварчук Л. О., Слав'юк Р. А., Сова О. О.**
Заощадження домогосподарств: схильність, пріоритети та фактори
- 119 Уголькова О. З., Удимович М. М.**
Аналіз особливостей та сучасного стану тіньової економіки в Україні

Проблеми управління

- 125 Балик У. О., Колісник М. В.**
Соціальний медіа маркетинг: сучасні тренди та перспективи розвитку
- 135 Бессок Г.**
Задоволеність споживача та імідж підприємств роздрібною торгівлі як чинники лояльності споживача: досвід польських супермаркетів
- 142 Гальків Л. І., Щука Г. П., Мазурек Е.**
Медичний туризм в Польщі: статистичний та управлінський ракурс
- 151 Гавран В. Я., Данилків Х. П., Гавран М. І.**
Удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті нових ринкових викликів
- 159 Горбаль Н. І., Адамів М. Є., Чумак А. С.**
Адаптування принципів циркулярної економіки до управління відходами в Україні
- 167 Залуцька Х. Я., Козик В. В., Сизон М. -О. І.**
Особливості вибору напрямку стратегічного розвитку диверсифікованого підприємства
- 174 Лісовська Л. С., Юринець О. В., Шеремета Б. О.**
Зміна парадигми інноваційного процесу на засадах взаємодії
- 188 Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М.**
Сучасні аспекти управління виробничим потенціалом промислових підприємств

CONTENT

Проблеми економіки

- 1 Danylkiv Kh., Hembarska N., Havran V. , Hrybyk I.**
Economic and mathematical modeling of the estimation of efficiency of use of current assets by means of correlation and regression approach
- 11 Kondrat I., Yaroshevych N., Lyvdar M., Drala R.**
Evaluating crypto portfolio performance
- 22 Kulyniak I., Bondarenko Yu., Gvozd M.**
Statistical and sociological tourists' attitude analysis of the mystical tourism development in the Lviv region
- 34 Kundytskyj O., Senyshyn O.**
Peculiarities of state it-sphere regulation in the national economy
- 43 Litorovych O.**
Analysis of the freelance market in Ukraine
- 55 Lykholat S., Rudkovsky O.1, Shushkova Yu2., Lyulchak Z.**
Innovative activity characteristics as prerequisites of technological modernization of Ukrainian economics
- 63 Miroshnyk R., Prokopieva U.**
Development of small and medium-sizes businesses in Ukraine: problems and possibilities
- 72 Prokopyshyn-Rashkevych L., Shadurska B., Petrovych Y.**
Tourism industry in Ukraine: prospective directions and challenges of modernity
- 83 Rozhko N.**
Formation of export-import relations on the vegetables and fruits market
- 93 Sadura O., Agres O.**
Bancassurance as a valuable financial market development instrument
- 101 Shevchuk O., Motoria K.**
Financial equivalent of the human life value: modern approaches to evaluation in Ukraine

- 109 Shkvarchuk L. , Slav'yuk R.. , Sova O.**
Household savings: propensity, priorities and factors

- 119 Ugolkova O., Udymovych M.**
Analysis of the current state and the features of the shadow economy in Ukrainei

Проблеми управління

- 125 Balyk U., Kolisnyk M.**
Social media marketing: current trends and prospects of development
- 135 Biesok Grzegorz**
Customer satisfaction and retailer image as drivers of customer loyalty: evidences from polish supermarkets
- 142 Halkiv L., Shchuka H., Mazurek E.**
Medical tourism in Poland: statistical and management outlook
- 151 Havran V.Ya., Danylkiv Kh. P., Havran M. I.**
Improving receivables management of the enterprise in the context of new challenging market conditions
- 159 Horbal N. I., Adamiv M. Ye., Chumak A. S.**
Adaptation of circular economy principles to waste management in Ukraine
- 167 Zalutska Kh., Kozyk V., Syzon M.-O.**
Peculiarities of selecting the directory of a diversified enterprise strategic development
- 174 Lisovska L., Yurynets O., Sheremeta B.**
Changing the paradigm of the innovation process on the basis of interaction
- 188 Petrovych Y., Prokopyshyn-Rashkevych L.**
Modern management aspects of industrial enterprises' production potential

Л. І. Гальків¹, Г. П. Щука², Е. Мазурек³

¹ Національний університет “Львівська політехніка,
кафедра менеджменту організацій,

² Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ,
кафедра географії та туризму,

³ Економічний університет у Вроцлаві,
кафедра статистики

МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ В ПОЛЬЩІ: СТАТИСТИЧНИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ РАКУРС

<http://doi.org/10.23939/semi2020.01.142>

© Гальків Л. І., Щука Г. П., Мазурек Е., 2020

Досліджено динаміку та структуру в'їзного потоку міжнародних туристів до Польщі та чинники, які зумовлюють його висхідну тенденцію. Розкрито передумови, які сприяли тому, що Польща завоювала свою нішу на європейському ринку оздоровчих і лікувальних послуг.

Охарактеризовано джерела статистичної інформації про медичний туризм Польщі. Розкрито проблеми якості та доступності офіційних статистичних даних щодо кількості споживачів послуг медичного туризму.

Досліджено мотиви та структуру попиту на послуги медичного туризму в Польщі. Розкрито зміни та небезпеки, з якими стикається кадровий менеджмент виробників послуг медичного туризму. Узагальнено управлінську практику суб'єктів господарювання та суспільних інституцій Польщі, яка націлена на покращення використання медичного потенціалу країни у туристичній сфері.

Ключові слова: міжнародний туризм, медичний туризм, статистика туризму, управління змінами.

Постановка проблеми

Тяжіння рушіїв соціально-економічного прогресу до людини як надважливого ресурсного потенціалу праці, споживання, репродуктивності, креативності, інновативності та інших складових домінуючих переваг територіальних суспільних систем сучасності зумовлюють необхідність розширення дослідницької платформи проблематики людського розвитку. Стрижневу роль у системі якісних детермінант потенціалу розвитку людських активів країни відіграє здоров'я її мешканців. Економічна діяльність продуцентів медичних послуг націлена не лише на попередження втрат капіталу здоров'я, а й на суміжні суспільні ефекти, синергетичні впливи яких забезпечують зміцнення конкурентоспроможності територіальних утворень.

Проявом сучасної парадигми медичної сфери, яка викристалізувалась на тлі зростання міждержавних потоків носіїв попиту та носіїв пропозиції (у формі людського та матеріального забезпечення) послуг системи охорони здоров'я, став поступ індустрії медичного туризму, синтезуючої діяльність щодо забезпечення комплексу медичних процедур, високоспеціалізованих Медичних

послуг і туристичну діяльність. Новизна, суспільна затребуваність, висока рентабельність цієї індустрії зумовлюють перебування тематики медичного туризму в полі зору сучасних науковців і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Попри те, що практика мандрівок за межі постійного проживання має тривалу історію, науковий дискурс щодо медичного туризму активізувався в останні десятиліття. У цій царині здійснюють дослідження М. Боокман, С. Йонес, Е. Келлі, Н. Лунт, С. Морріс, І. Накаяма, М. Піацоло, Й. Розенвейг, Р. Степгано, Л. Турнер, Й. Фетшерін та ін. Учені сходяться на тому, що медичний туризм вважається новим напрямом теоретико-прикладних досліджень. Серед вітчизняних науковців провідниками цього напрямку є В. Баєв [1], Є. Гнедик [2] К. Діденко та В. Жученко [3], В. Малімон [4], М. Мальська та О. Бордун [5], М. Поворозник [6], А. Романова [7], О. Романів [8], Л. Галаз та Л. Гальків [9] та ін.

Тематику медичного туризму активно розвивають науковці Польщі. Представники польських наукових шкіл (Й. Денбіцька [9], А. Бялк-Вольф [10], А. Любовецький-Вікулк [11]), А. Малковський [12], Й. Раб-Пшибіловіч [13] та ін.) заклали підвалини медичного туризму. Співпраця представників суб'єктів державного управління цієї країни, менеджменту туристичної індустрії та інституцій, спрямованих на зміцнення здоров'я населення, сприяли активізації медичного туризму. Досвід Польщі буде корисним для України, де цей різновид туристичної діяльності перебуває на етапі становлення.

Постановка цілей

Мета дослідження – аналізування досвіду Польщі у розвитку медичного туризму. Відповідно до поставленої мети, основними цілями дослідження є:

- характеристика передумов розвитку медичного туризму в Польщі, індикаторів її привабливості та мотивів притоку іноземних медичних туристів;
- оцінювання структури та динаміки міжнародного медичного туризму;
- виявлення проблем доступності офіційних статистичних даних та якості інформації статистики медичного туризму;
- узагальнення практик менеджменту суспільних та приватних інституцій Польщі, спрямованих на активізацію медичного туризму.

Викладення основного матеріалу дослідження

Для туристичного ринку Польщі сьогодні притаманна висхідна тенденція розвитку. Іноземні громадяни обирають цю країну для туристичних подорожей з огляду на багатство її традицій, на різноманіття цікавих історичних місць, на численні пам'ятки різних епох, на цінні природно-кліматичні ресурси, на популярні туристичні об'єкти і на розвинуту інфраструктуру туризму. Аналіз динаміки в'їзного потоку міжнародних туристів до Польщі виявив, що цей показник за період останніх 2014–2018 рр. зріс на понад третину. Посилюються домінуючі позиції у цьому потоці мешканців Німеччини та ЄС загалом. Позитивна динаміка притаманна потоку туристів з України: чисельність українських громадян, що відвідали Республіку Польща зросла більше ніж на чверть. Натомість обсяг туристів з Росії та Білорусії демонстрував спадну тенденцію. Унаслідок такої зміни зменшилася частка Росії і Білорусії у загальному обсязі в'їзного потоку міжнародних туристів до Польщі на 2,5 в. п. і 1,7 в. п. відповідно. За останніми даними Міністерства спорту та туризму Польщі [14], у першому півріччі 2018 р. проти відповідного періоду 2017 р. витрати іноземних туристів, які пов'язані з перебуванням у країні, збільшилися на 18,7 % у доларах США (на 5,8 % у польських злотих), а загальний приплив іноземної валюти до Польщі від іноземного туризму – на 14,4 % у доларах США (на 1,8 % у польських злотих).

Входження Польщі до ЄС, розширена співпраця з країнами Старої Європи, де сформована історично індустрія приватних медичних послуг у XXI ст. отримала новий імпульс для поступального розвитку, сприяли тому, що за останні двадцять років польська система охорони здоров'я змогла суттєво трансформуватися, чим забезпечила завоювання своєї ніші на ринку оздоровчих та лікувальних послуг і отримання світового визнання як активного їх продуцента. Наслідком цього стала активізація діяльності національних інституцій та підприємницьких структур щодо просування країни на ринку медичного туризму.

У Польщі, як і у більшості країн світу, загальнодоступних офіційних статистичних даних щодо кількості осіб, які отримують послуги як міжнародні туристи, наразі немає. Окремі дані надають організаційні утворення провайдерів міжнародного медичного туризму, національні аналітичні інституції, наукові центри. За даними консалтингової компанії PwC, Польщу відвідує щороку понад 400 тисяч медичних туристів з-за кордону. А. Бялк-Вольф [9], вивчивши дані Польської асоціації медичного туризму, оцінила щорічний обсяг послуг, які надають іноземцям, у понад 1,5 млрд. польських злотих. Як представники міжнародного медичного туризму найбільше Польщу відвідують пацієнти з Великобританії, Німеччини, Скандинавії (Швеції, Норвегії), а також туристи з Італії, Бельгії, США та Канади (рис. 1). Окрім традиційних видів послуг міжнародного медичного туризму (косметичної хірургії, естетичної стоматології, ортопедичної хірургії, бариатричної хірургії, загальної хірургії), польські клініки популяризують надання іноземним громадянам полівекторної допомоги при кардіологічних захворюваннях, допомоги при офтальмологічних захворюваннях, допомоги при лікуванні безпліддя, супроводу вагітності та допомоги при пологах.

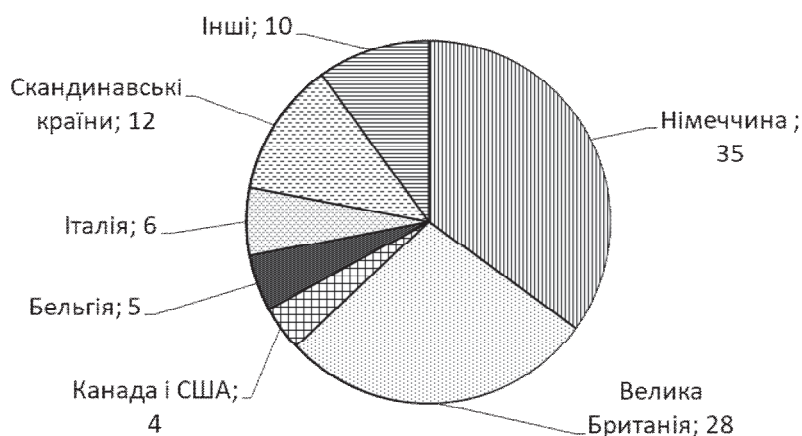

Рис.1. Структура в'їзного потоку медичного туризму до Польщі

Укладено авторами за [15].

Обмеженість доступу до офіційних даних медичного туризму нерідко пояснюється бажанням пацієнтів приховати від суспільного розголосу інформацію про отримані ними специфічні лікувальні процедури. Окремі клініки навіть практикують документальне оформлення відповідальності за дотримання режиму конфіденційності даних. Окрім того, укорінилась практика задоволення попиту іноземних пацієнтів із прикордоння на низку короткочасних медичних послуг. Зазвичай такі послуги не реєструється як послуги для іноземців. Наявність такої практики також позначається на якості (повноті) інформаційного забезпечення обсягів міжнародного медичного туризму.

Виокремлюється ще одна форма медичного туризму, яка спотворює інформацію про реальний стан у цій сфері. Йдеться про осіб, які працюють за кордоном, але офіційно мають статус безробітного в Польщі. Поки таких осіб не видалено з реєстру безробітних, вони користуються безкоштовним медичним обслуговуванням у Польщі, незважаючи на те, що перебувають за кордоном.

Якщо такі особи приїжджають до Польщі, вони перереєструються в бюро з працевлаштування. Це призводить до можливості використання ними медичної допомоги в Польщі. Як правило, надалі їх вилучають з реєстру безробітних унаслідок невиходу на роботу, яку запропонувала національна служба зайнятості.

Останніми роками серед мешканців із країн пострадянського простору відчутно активізувався попит на отримання медичних послуг у польських клініках. Найчастіше він проявляється у частині діагностування захворювань, медичного консультування, лікарського обслуговування або стаціонарного лікування. Можна говорити про певну асиметрію у мотивах переміщення цих туристів відносно мотивів туристів із країн, яким притаманний високий рівень економічного розвитку. Для останніх основний мотив лікування у Польщі – нижча вартість, ніж на батьківщині. Щодо окремих процедур спостерігається навіть вісімдесятикратний ціновий розрив [12, с. 169].

У структурі мотиваторів притоку іноземних медичних туристів домінує економія коштів (рис. 2). Ціновий чинник найчастіше мотивує пацієнтів, які прибувають із країн ЄС. У польських клініках лікування загалом обходиться на 40 % дешевше, ніж у середньому в країнах Європейського Союзу (табл. 1). Натомість для мешканців країн, що були у складі Радянського Союзу, послуги польської системи охорони здоров'я привабливі не стільки ціновим чинником, скільки комфортністю умов надання (споживання), відповідністю ціни високій якості, прогресивністю, нестачею (відсутністю) такого виду послуг (методик чи технологій лікування) на батьківщині. Пацієнти з пострадянських країн у медичних установах Польщі найчастіше обирають лікування безпліддя, онкологічних захворювань та естетичних проблем.

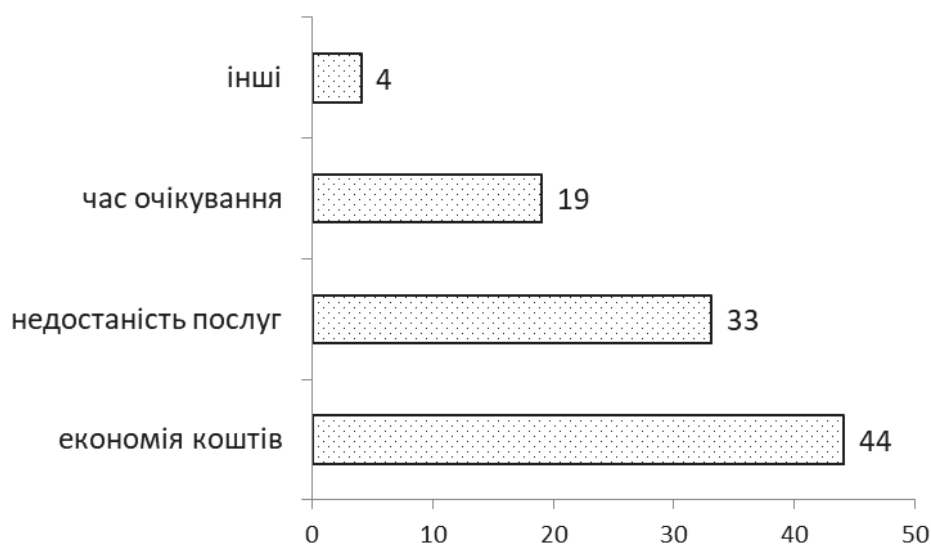

Рис. 2. Частка іноземців, які вказали основний мотив лікування у Польщі, %

Укладено авторами за [15] (доступ: 10.12.2019).

Цінова політика медичних закладів Польщі не суперечить вимогам дотримання належного рівня якості медичного обслуговування. Висока результативність медичних послуг, її відповідність світовим стандартам, короткий час очікування пацієнтів на обслуговування та географічне розташування (центральна частина Старого континенту) також належать до маркерів конкурентних переваг, які спонукають людей обирати Польщу для отримання однієї чи кількох взаємопов'язаних медичних маніпуляцій, спрямованих на лікування конкретних захворювань.

Позитивна динаміка в'їзного потоку міжнародного медичного туризму до Республіки Польща певною мірою є результатом укладання польськими медичними центрами чи окремими приватними компаніями договорів з іноземними фондами медичного страхування. Завдяки таким договорам пацієнти з-за кордону мають право звертатися за відшкодуванням медичних витрат у своїй країні.

**Ціни на популярні медичні процедури, які здійснюються
у рамках медичного туризму (тис. польських злотих)**

Країна	Методи лікування			
	видалення мигдалин	вставлення тазостегнового суглобу	оперативне лікування при варикозі	видалення катаракта
Польща	1,0–2,2	5,5–25,0	0,6–2,0	2,0
Чехія	1,9–2,4	13,0–14,0	2,1	1,4
Словаччина	1,7	6,8–18,0	1,7	1,6
Німеччина	8,6	5,1–8,9	8,8	5,5

Джерело: [12].

Традиційно виявляють бажання лікуватися у польських клініках представники сімей, які колись емігрували за кордон. Прибуваючи до Польщі, вони поєднують лікування із відвідинами родин і сакральних місць.

Зі сходу до Польщі активуються потоки фармацевтичного туризму з країн-сусідів. Фармацевтична складова міжнародного медичного туризму залишається однією із найменш досліджених, а відтак – найменш оцінених та оприлюднених у кількісних параметрах.

Польща посідає 24-ге місце серед 41 країн, за якими розраховано індекс медичного туризму. Цей показник є новим глобальним індикатором, що оцінює привабливість країни як пункту призначення споживача послуг міжнародного медичного туризму. Методику розрахунку індексу розробили Marc Fetscherin та Renée-Marie Stephano у партнерстві з Міжнародним науковим центром охорони здоров'я й уперше опублікували у 2014 р. З того часу кількість напрямків, які просуваються у сфері медичного туризму, зростає, а галузь оцінюється в 100 млрд. доларів США. На думку експертів медичної сфери, ті країни, які потрапили до рейтингу, найчастіше розглядаються суспільством як місця, що заслуговують на глобальну увагу щодо медичного туризму. У вибірці країн Європи, за якими оприлюднено дані про індекс медичного туризму, Польща поступається чотирьом країнам: Великій Британії, Німеччині, Франції, Італії (рис. 3).

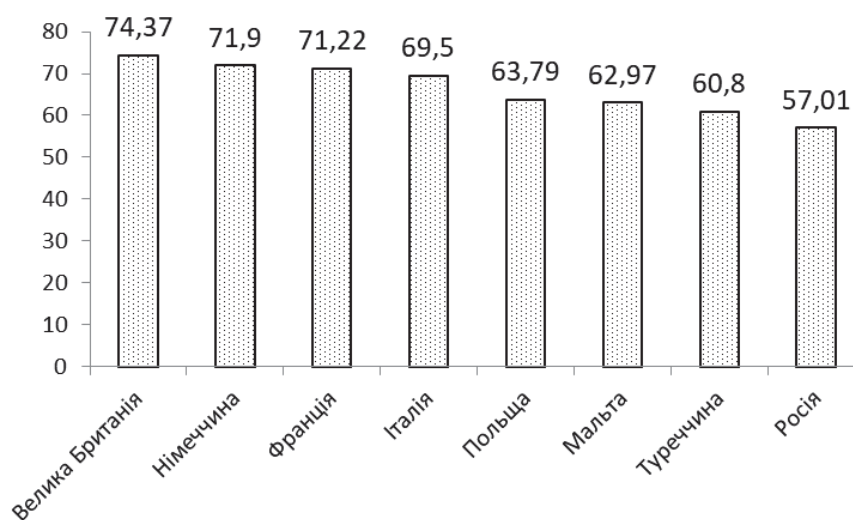

Рис. 3. Індекс медичного туризму за країнами Європи

Побудовано авторами за: [17] (доступ: 10.12.2019).

До виробників (надавачів) послуг медичного туризму в Польщі можна зарахувати державні або недержавні заклади охорони здоров'я, а також фізичних осіб, які здійснюють діяльність із лікування й оздоровлення, яка не суперечить чинному законодавству. За даними консалтингових компаній, іноземним інвесторам, які розпочинають виявляти зацікавленість у підприємствах медичного туризму, імпонує творчість, відкритість до змін та інновацій суб'єктів медичної сфери Польщі. На представників іноземного капіталу позитивно впливає поступ транспортної інфраструктури Польщі, розвиток її людського і соціального капіталу, цінові параметри послуг. Тим не менше, обсяг туристів, які відвідують Польщу, ще не визнано достатнім, щоб інвестувати в центри, які орієнтовані на надання послуг для медичного туриста.

Стимує активізацію польського бізнес-середовища медичного туризму опортунізм щодо запровадження послуг, спрямованих на іноземних пацієнтів, спричинений відсутністю власного досвіду в цій галузі, нестачею відповідних нормативних актів та внутрішніх регламентних процедур. Додатковим фактором, що впливає на обмеження міжнародного потоку медичного туризму в польських установах, є небезпека юридичної відповідальності та/або фінансових (чи іміджевих) збитків, які пов'язані з медичними помилками або незадоволеністю пацієнта наданими послугами. Дестимулює розвиток міжнародного медичного туризму також і супротив колективу медичних закладів, який спричинений необхідністю перепідготовки (у багатьох випадках навіть заміни) медичного та немедичного персоналу для цього виду діяльності.

Окрім високої фахової кваліфікації медичного персоналу, підприємницькі структури Польщі, що зорієнтовані на міжнародний ринок медичних послуг, запровадили стандарт – мультимовне середовище. Узагальнену характеристику особового складу, який задіяний до обслуговування іноземних пацієнтів у медичному закладі, наведено у табл. 2.

Перелік послуг окремих підприємств медичного туризму зазвичай різниться їх спеціалізацією, а їх пропозиція визначається суспільною затребуваністю. Проте, підприємства медичного туризму можуть створювати кластери. Кластери медичного туризму є відносно новими утвореннями, деякі нерідко перебувають у фазі проектування. У цьому типі кластерів переважають підприємства мікро-, малого та середнього секторів. Їхні мережні зв'язки характеризуються довірою, навчанням, доповненням та підтримкою в деяких інституційних та бізнес-сферах. За результатами опитування, котре у 2018 р. було проведене А. Вишневською [19] і охоплювало представників окремих польських кластерів, які пов'язані з медичним туризмом, виявлено, що бізнес-середовище акцентує на важливості спільної маркетингової діяльності. Наприклад, практикується розроблення єдиних принципів функціонування підприємств на ринку медичного туризму; надання уніфікованої інформації пацієнтам з-за кордону про медичні заклади, які доступні в Польщі, а також про спектр послуг, які пропонуються, та умови їх надання іноземцям. Кластери та об'єднання підприємств сфери охорони здоров'я активно співпрацюють із туристичними агентами. Натомість представники туристичного бізнесу побоюються співробітництва щодо просування у великих масштабах медичних закладів або специфічних методів лікування через високі ризики виникнення непередбачуваних наслідків, які пов'язані з індивідуальними особливостями пацієнтів.

Проблемою для Польщі залишається слабкість інтересу представників індустрії туризму до великомасштабної промоції медичних процедур. Близькі сусіди – Чехія й Угорщина – вирішили цю проблему. Урядові організації цих країн забезпечили підтримку підприємництва із розвитку медичного туризму. Польські підприємства здебільшого працюють у рамках власних ресурсів. Деякі кластери зосередились на співпраці з Чехією та Україною, але ця співпраця пов'язана із залученням туристичними операторами пацієнтів, а не пошуком інвестиційних ресурсів. Дрібніші підприємства зосередилися на рекламних кампаніях у соціальних мережах, які здійснюють самостійно. На думку представників кластерів міжнародного медичного туризму Польщі, для розвитку підприємницького потенціалу необхідно на центральному рівні забезпечити підтримку їх просування.

**Типовий склад та функції осіб, які задіяні
в обслуговуванні іноземного пацієнта в медичних закладах Польщі**

Особа	Опис діяльності
Координатор пацієнта	Здійснює загальну адміністративну опіку над пацієнтом у під час його перебування в медичному закладі
Консультант медичний	Безпосередньо контактує з пацієнтом і відповідає за медичні аспекти
Особа, відповідальна за визначення вартості діагностики медичних процедур (якщо це не внутрішній координатор)	Здійснює підготовку і супровід документації щодо вартості медичних процедур (діагностики та/або лікування чи реабілітації)
Особа адміністративна (якщо це не внутрішній (або зовнішній) координатор)	Відповідає за вибір і співпрацю з постачальниками додаткових послуг (транспортування, переклад, харчування, проживання, СПА та ін.)

Укладено авторами за [18].

Міністерство економіки у 2012–2015 рр. розробило програму розвитку медичного туризму Польщі. Починаючи з 2017 року, медичний туризм перманентно перебуває в полі підтримки Міністерства розвитку. Республіка Польща бере активну участь у світових форумах з медичного туризму. Наприклад, у 2018 р. польська делегація потрапила у ТОП-3 країн за масштабами презентаційних заходів у рамках 10-го форуму міжнародного медичного туризму в Лос-Анджелесі. Цей форум у глобальному масштабі визнаний як найбільша світова подія, зорієнтована на розвиток міжнародного медичного туризму. У 2018 р. він зібрав понад три тисячі учасників, у тому числі – значну кількість посередників на ринку медичних послуг, представників страхового бізнесу, спеціалістів з маркетингу та просування. Туристична організація Польщі, реалізуючи проект з просування національних медичних послуг, у співпраці з представниками бізнесу, запропонувала інноваційні технології за низкою напрямів: одноденна хірургія, ортопедія, лікування наркоманії, реабілітація та догляд за літніми людьми. Традиційно проводиться Конгрес медичного туризму Польщі. Під час 3-го Конгресу (Краків, 2018 р.) розглядалися шляхи покращення використання медичного потенціалу в туристичній сфері країни.

Висновки

Розвиток медичного туризму Польщі буде зумовлений припливом туристів з-за кордону, демографічними змінами, які, безсумнівно, пов'язані зі старінням суспільства, і підвищенням поінформованості (обізнаності) людей. Тому необхідно інтегрувати та координувати дії на всіх рівнях державного управління, як на цьому акцентують менеджери туристичних кластерів, організацій і установ медичного туризму. Існує потреба у розробленні загальнонаціональної концепції дій, загальної стратегії. Це має супроводжуватися прямими інвестиціями іноземних компаній, що значною мірою сприятиме економічному зростанню країни-реципієнта медичного туризму, розвитку сучасних технологій, медичної інфраструктури, людського капіталу, бізнес-знань, а також осучасненню управління організаціями.

Характерною ознакою останнього десятиліття є збільшення потоку осіб, які відвідують Польщу з метою оздоровлення або ж розширення співпраці з науково-дослідними підрозділами, що провадять діяльність у царині лікувальної справи та фармацевтичної промисловості. Зміцнення позицій країни на ринку міжнародного медичного туризму потребує: подальшої регуляторної підтримки підприємств цієї сфери з боку державних інституцій та інвестиційної підтримки з боку фінансових донорів; розвитку мережевої співпраці бізнес-середовища; подолання проявів опортуністичної поведінки окремих учасників ринку; розширення міжнародної співпраці з представниками індустрії туризму та організацій, пов'язаних з охороною здоров'я.

Перспективи подальших досліджень

Перспективи подальших досліджень проблем, окреслених у статті, полягають у розширенні географічного простору, статистичних індикаторів, управлінських важелів та інших аспектів медичного туризму. Доцільно розробити конструктивні пропозиції щодо можливості адаптування передового закордонного досвіду розвитку медичного туризму до реалій України.

1. Баєв В. В. (2015). Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні. *Агросвіт*. 7, 35–38.
2. Гнедик Є. (2019). Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. *Господарське право і процес*. 3, 80–86.
3. Діденко К. Д., Жученко В. Г. (2016). Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку, *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 16(4), 101–105.
4. Малімон В. В. (2013). Концептуальні засади формування регіонального ринку медичного туризму. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 1, 34–38.
5. Мальська М. П., Бордун О. Ю. (2018). *Медичний туризм: теорія та практика: навч. посіб.* К.: Центр учбової літератури.
6. Поворозник М. Ю. (2017). Міжнародний медичний туризм у формуванні глобального сегменту медичних послуг. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 63–64, 16–24.
7. Романова А. (2017). Аналіз становлення і розвитку медичного туризму в Україні у контексті світового економічного простору. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 1, 62–68.
8. Романів О. (2010). Географія медичного туризму Європи, Часопис соціально-економічної географії. 8(1), 79–84.
9. Гальків Л. І., Галаз Л. В., Денбіцька Й. (2019). Теоретичні засади та інституційне середовище розвитку медичного туризму в системі чинників попередження втрат людського капіталу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління"*. 4, 24–33.
10. Białk-Wolf A. (2010). Potencjał rozwojowy turystyki medycznej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*. 53, 653–662.
11. Lubowiecki-Vikuk A. P. (2012). Turystyka medyczna przejawem współczesnych trendów i tendencji w turystyce. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*. 84, 553–568.
12. Małkowski A. (2017). Turystyka medyczna w obszarach przygranicznych na przykładzie województwa Zachodniopomorskiego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 487, 168–176.
13. Rab-Przybyłowicz J. (2010). Tworzenie produktu dla turystyki medycznej w Szczecinie. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*. 53. 695–706.
14. Ministerstwo Sportu i Turystyki (2019). Офіційний сайт, available at: <https://www.msit.gov.pl>.
15. Medi-tur (2019). Офіційний сайт, available at: www.medi-tour.pl.
16. Kucharczyk K. (2019). Turystyka medyczna w Polsce rokwita (2019, лютий, 10), available at: <https://www.rp.pl/Biznes/308139914>.
17. Medical Tourism Index: [Електронний ресурс] – Доступ до ресурсу <https://www.medicaltourismindex>.
18. Rutkowska M., Haczyński J. (2017). Praktyczne aspekty reorganizacji placówki medycznej i wdrożenia procesu obsługi pacjenta zagranicznego na podstawie doświadczeń własnych. *Problemy Zarządzania*. 3(69), 175–185.
19. Wiśniewska A. (2018). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w turystyce medycznej w Polsce. *The Central European Journal Of Social Sciences And Humanities*. 12(56), 123–136.

1. Baev V. (2015). Modern tendencies of development of medical tourism in Ukraine. *Agrosvit*. 7, 35–38.
2. Gnedyk E. (2019). Means of regulatory influence of the state in the field of medical tourism. *Economic law and process*. 3, 80–86.
3. Didenko K., Zhuchenko V. (2016). Medical tourism in Ukraine: current state and prospects for development. *Scientific Bulletin of the Kherson State University. Avg. : Economic Sciences*. 16(4), 101–105.
4. Malimon V. (2013). Conceptual bases of formation of regional medical tourism market. *Journal of University of Banking of National Bank of Ukraine*. 1, 34–38.
5. Malska. M., Bordun O. (2018). *Medical Tourism: Theory and Practice*. Center for Educational Literature.
6. Povoroznyk M. (2017). International medical tourism in the formation of the global segment of medical services. *Bulletin of socio-economic research*. 63–64, 16–24.
7. Romanova A. (2017). Analysis of the formation and development of medical tourism in Ukraine in the context of the world economic space. *Problems and prospects of economy and management*. 1, 62–68.
8. Romaniv O. (2010). Geography of Medical Tourism of Europe. *Journal of Socio-Economic Geography*. 8(1), 79–84.

9. Halkiv L., Halaz L., Dębicka J. (2019). Theoretical principles and institutional environment of the medical tourism development in the system of factors preventing the human capital loss. *Journal of Lviv Polytechnic National University. Series of Economics and Management Issues*. 4, 24–33.
9. Białk-Wolf A. (2010). The development potential of medical tourism. *Scientific Notebooks of the University of Szczecin. Economical Problems of Services*. 53, 653–662.
10. Lubowiecki-Vikuk A. (2012). Medical tourism is a manifestation of contemporary trends and tendencies in tourism. *Scientific Notebooks of the University of Szczecin. Economical Problems of Services*. 84, 553–568.
11. Malkowski A. (2017). Medical tourism in border areas on the example of the West Pomeranian Voivodeship. *Scientific Works of the Wrocław University of Economics*. –No. 487, 168–176.
12. Rab-Przybyłowicz J. (2010). Creating a product for medical tourism in Szczecin. *Scientific Notebooks of the University of Szczecin. Economical Problems of Services*, 53, 695–706.
13. Ministry of Tourism and Sport of Poland (2019). The official website, available at: <https://www.msit.gov.pl>.
14. Medi-tur (2019). The official website, available at: www.medi-tour.pl.
15. Kucharczyk K. (2019). Medical tourism in Poland is flourishing, available at: <https://www.rp.pl/Biznes/308139914>.
16. Medical Tourism Index, available at: <https://www.medicaltourismindex>.
17. Rutkowska M., Haczynski J. (2017). Practical aspects of reorganizing a medical facility and implementing a foreign patient service process based on own experience. *Management Problems*. 3 (69), 175–185.
18. Wisniewska A. (2018). Foreign direct investment in medical tourism in Poland. *The Central European Journal of Social Sciences And Humanities*. 12 (56), 123–13

L. Halkiv¹, H. Shchuka², E. Mazurek³

¹ Lviv Polytechnic National University,
Department of Management of Organizations,

² Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Chair of Geography and Tourism,

³ Wrocław University of Economics,
Department of Statistics

MEDICAL TOURISM IN POLAND: STATISTICAL AND MANAGEMENT OUTLOOK

© Halkiv L., Shchuka H., Mazurek E., 2020

The dynamics and structure of incoming flow of international tourists to Poland and the factors that determine its upward trend have been explored in this article. Preconditions, which has contributed to the fact that the Polish health care system has gained a niche in the European market for health and medical services, have been disclosed. Poland ranked 24th among the countries of the world (5th place among European countries) according the medical tourism index in 2017.

Sources of statistical information on medical tourism in Poland have been characterized. The problems of accessibility (limitations) of official statistics on the number of persons receiving medical services as international tourists have been revealed. It is substantiated that, on the one hand, the practice of satisfying the demand of foreign patients from the border-zone on a number of short-term medical services in Poland and, on the other hand, medical care for persons who work abroad but officially have the status of unemployed in Poland negatively affect the quality of statistical data on international tourism.

The impelling reasons to leave the country of permanent residence to receive medical services in Poland have been investigated. It has been found out that the most weighty reasons are the cost savings; insufficiency or lack of services at home; long waiting time to receive medical services back home. The geographical structure of medical tourism consumers in Poland and the factors of their demand activation have been analyzed.

Changes and dangers faced by personnel management of medical tourism service providers have been revealed. The management practice of medical tourism entities aimed at creating clusters in Poland has been generalized.

The main directions of public institutions activities in Poland, which contribute to improving the utilization of the country's medical potential in the tourism sphere, have been described.

Key words: international tourism, medical tourism, tourism statistics, change management.